

Savjetodavna služba u biljnoj proizvodnji

Biotehnički fakultet - Trg Kralja Nikole bb, 81000 Podgorica

Tel: 020 206 713 Fax: 020 206 712

E-mail: extension-pg@t-com.me

Pasuljev žižak

Acanthoscelides obtectus

Pasulj je najpoznatija i najrasprostranjenija mahunarka u cijelom svijetu, donesen je iz Amerike u Evropu u 16. vijeku zajedno s krompirom i kukuruzom. Nijedna povrtarska kultura, osim krompira, nije razvila toliko sorti i varijacija kao pasulj.

Jednogodišnja je biljka iz porodice mahunarki, velike hranljive vrijednosti. Spada u grupu leguminoznih biljaka na čijem korijenu u kvržicama žive bakterije azotofiksatori. Bakterije žive u simbiozi sa pasuljem, koriste atmosferski azot pretvarajući ga u oblike koji mogu koristiti biljke za potrebe rasta i razvića. Godišnje u zemljištu ovako stvorenog azota može ostati i preko 150 kg/ha.

Tokom zime pasuljev žižak je gotovo redovan posjetilac i najmanje gomilice pasulja u ostavi. Kad izrešetana zrna postanu opomena da je štetočina tu tada je obično za intervenciju već kasno jer štete su načinjene i zrna uništena.

Pasuljev žižak (*Acanthoscelides obtectus*) je jedna od najopasnijih štetočina ovog povrća, a pošto se podjednako dobro razvija i na otvorenom polju i u skladištu na njega treba obratiti veću pažnju i zrna zaštititi još u polju.

Odrastao insekt je dugačak 4-5 mm, žuto crvene boje. Pokrilje je pokriveno gustim sivim dlačicama, između kojih se nalaze bjeličaste i tamne pjege. Larva u prvom stadijumu ima noge koje kasnije izgubi, a tijelo je bijelo i kasnije prekriveno dugim dlakama blijedožute boje i dugačke 4 mm. Godišnje može imati 3-5 gusjenica u zavisnosti od temperature.

U agroekološkim uslovima naše zemlje ova štetočina ima tri do četiri generacije godišnje.

Žižak zimu provodi u skladištima. U proljeće, najčešće već početkom aprila, kada temperatura vazduha dostigne 15 stepeni, odrasli napuštaju skladište i sele se na polja pod pasuljom. Čim mahune počnu da zru, ženke na njima probuše jedva vidljiv otvor, koji polože jedno ili više jaja. Jedna ženka može da položi 70-80 jaja. Čim se ispile, larve počinju da se hrane sadržajem zrna, uglavnom u površinskoj zoni. Štetočina ne oštećuje klicu i takav pasulj, pod uslovom da se larve prethodno unište, može da se koristi za sjetvu. Larve mogu brzo da se premještaju iz jednog u drugo zrno, što otežava zaštitu, pogotovo u skladištu. I odrasli su dobri letači i lako prelaze sa jednog na drugo polje. Ako se pojavi, pasuljev žižak mora da se suzbija i u polju i u skladištu.

Zaštita u polju podrazumijeva sjetvu nezaraženog sjemena. Takođe, žetva treba da se obavlja blagovremeno, da bi se spriječila "seoba" s jedne na drugu parcelu. Požnjeveni pasulj ne treba ostavljati da se suši u polju, jer štetočina nastavlja da polaže jaja na mahune. Suši se u izolovanim prostorijama, u koje žižak ne može ući. Mehaničke mjere suzbijanja su izlaganje džakova sa zrnima niskim temperaturama, na koje je žižak osjetljiv. Temperatura u hladnjači, gdje su izolovani džakovi, treba da bude ispod nule u trajanju od 3-4 sata.

Hemijska zaštita počinje u vrijeme sazrijevanja mahuna. Tada, a i šest-sedam dana kasnije, pasulj treba oprskati jednim od sintetičkih piretroida –Fastac, Talstar, Decis.....

U domaćinstvu se prije unošenja novih količina pasulja, skladište mora temeljno očistiti od ostatka pasulja, a posebno zaraženih zrna. Nakon čišćenja pod i zidove treba oprskati preparatima Actellic, Etiol-tečni, Fumigan i drugim koji imaju kontaktno i fumigantno djelovanje (gasnom fazom), te mogu štetočinu uništiti i u skrivenim dijelovima skladišta. Dva dana poslije prskanja prostorije treba provjetriti i unijeti pasulj.

Vesna Knežević, dipl.inž.polj.
Stručni saradnik u oblasti zaštite bilja